

مقایسه‌گرایی موضوعی مقالات کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران و پایگاه اطلاعاتی "ایزا" در سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۷۵^۱

احمد یوسفی^۲

چکیده: پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان پراکندگی و گرایش موضوعی مقالات فارسی منتشرشده در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی، با استفاده از روش تحلیل محتوی به بررسی ۱۷۷۷ عنوان مقاله فارسی منتشرشده طی سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۷۷ پرداخته است. به منظور تعیین خلاءهای موضوعی، مقالات فارسی تحت بررسی با ۱۷۰۳۲ عنوان مقاله پوشش داده شده در پایگاه اطلاعاتی ایزا طی سال‌های ۱۹۹۸-۱۹۹۶ میلادی با استفاده از روش تحقیق تطبیقی مقایسه شده‌اند. نتایج این پژوهش از نقطه نظر گرایش‌های موضوعی مقالات فارسی منتشر شده نشان می‌دهد که موضوع‌های شبکه‌ها، سیستم‌های منطقه‌ای و کنسرسیوم‌ها، نرم‌افزار و برنامه‌نویسی، سخت‌افزار، تکثیر و چاپ، نشست‌ها و مبادلات شخصی، و کتابخانه‌های دانشگاهی و تحقیقاتی عمرمی دارای بیشترین گرایش موضوعی می‌باشند.

مقدمه

معرفی پژوهش

در هر حوزه‌ای، پژوهش ضامن و پشتیبان توسعه و پیشرفت است. پژوهش عمدتاً به دو گروه اصلی یعنی پژوهش بنیادی و پژوهش کاربردی تقسیم می‌شود. پژوهش بنیادی مبانی و

۱. برگرفته از: احمد یوسفی، «مقایسه‌گرایی موضوعی مقالات کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران و پایگاه اطلاعاتی "ایزا" در سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۷۵». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، ۱۳۷۹.

۲. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی
 ■ فصلنامه کتاب، زمستان ۷۹

اصول نظری هر حوزه‌ای را شکل داده و تقویت می‌کند و پژوهش کاربردی با دست‌یابی به رهنمودهای عملی، پشتیبان جنبه‌های عملی و کاربردی آن حوزه است. پژوهش کاربردی در راستای به تحقق رساندن اهداف و اصول، و مبانی نظری صورت می‌پذیرد، لذا انجام هر دو گروه پژوهش لازم و ملزوم یکدیگر هستند.

بررسی پژوهش در هر کشوری نشان می‌دهد که در حوزه‌ای خاص چقدر پژوهش انجام شده است و گرایش پژوهشی چیست؟ از آنجا که در مقاطع زمانی گوناگون تمرکز و گرایش به موضوع‌ها به علل پیشرفت‌های فن‌آوری و علمی متفاوت است، روند و گرایش در انجام پژوهش نیز باید مطابق با آنها و در راستای پاسخ‌گویی به نیازها متحول شود.

برای سیاست‌گذاری در امر پژوهش، در مرحله اول باید از تحقیقات موجود اطلاع یافت و پراکندگی تحقیقات را در موضوع‌های گوناگون این حوزه مورد بررسی قرار داد. پس از انجام این بررسی و تحقیق، میزان توجه و عنایت به موضوع‌های مختلف مشخص می‌شود و در نتیجه می‌توان پی برد که به چه موضوع‌هایی زیاد پرداخته شده است و به چه موضوع‌هایی کمتر توجه شده است. هنگامی که کاستی پژوهش در موضوع یا موضوع‌هایی معین شد می‌توان خط مشی تحقیقات آتی را طوری برنامه‌ریزی نمود که به نقاط ضعف و به موضوع‌هایی که کمتر پرداخته شده است عنایت و توجه بیشتری مبذول شود و استادان، پژوهش‌گران، و دانشجویان نیز باید جهت پُر نمودن خلاءهای این حوزه تلاش کنند و مطالعات فرسنگی

پایگاه اطلاعاتی «ایزا» و ساختار موضوعی آن

پایگاه اطلاعاتی چکیده‌نامه اطلاع‌رسانی (ایزا)^۱ شامل مراجع و چکیده‌های منابع اطلاعاتی جهان در حوزه‌های کتابداری، اطلاع‌رسانی و رشته‌های مرتبط است. این پایگاه اطلاعاتی، مقالات تشریحات، کتاب‌ها، گزارش‌های پژوهشی، تک‌نگاشت‌ها، بخشی از کتاب، مجموعه مقالات کنفرانس‌ها و پروانه‌های ثبت اختراع را نمایه می‌کند. از نظر محدوده زمانی، موارد یاد شده از سال ۱۹۶۶ تاکنون را در بر می‌گیرد و به طور فصلی روزآمد می‌شود. شرکت متولی این پایگاه اطلاعاتی است. این پایگاه اطلاعاتی برای جست‌وجوی موضوعی دارای ۳ فیلد می‌باشد که عبارتند از: (۱) توصیفگر، (۲) شماره رده موضوع^۳، و (۳) موضوع کلی رده^۴. دو فیلد شماره رده موضوع و فیلد موضوع کلی رده دارای ارزش یکسان هستند، با این تفاوت که فیلد شماره رده موضوع از چهار رقم تشکیل شده است که دو رقم اول مربوط به موضوع کلی و

1. Information Science Abstracts (ISA)

2. Information Today

3. Subject Classification Number (SC)

4. Subject Classification Header (SH)

دو رقم بعدی که با اعشار جدا می‌شوند نشانگر موضوع خاص می‌باشند ولی در فیلد موضوع کلی رده، موضوع کلی و اصلی مقاله یا رکورد درج می‌شود و هر رکورد فقط یک موضوع کلی یا کُد رده دارد. برای بررسی موضوع‌های مقالات نیز از این دو فیلد استفاده شده است نه فیلد توصیف‌گر. ساختار موضوعی پایگاه اطلاعاتی ایزا بدین صورت است که کل حوزه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی را به ۷ موضوع کلی تقسیم نموده و هر یک از موضوع‌های کلی، خود دارای چند موضوع خاص می‌باشند. در مجموع، این پایگاه دارای ۷۸ موضوع خاص می‌باشد که در این ۷ موضوع جای داده شده‌اند. ۷ موضوع اصلی عبارتند از: ۱) اطلاع‌رسانی و سندپردازی، ۲) روش‌های تحقیق، ۳) تولید و اشاعه اطلاعات، ۴) شناسایی و توصیف اطلاعات، ۵) پردازش و کنترل اطلاعات، ۶) کاربردها و سیستم‌های اطلاعاتی، ۷) کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی.

تعریف مسئله

در حال حاضر، اگر بخواهیم برای گرایش موضوعی مقالات فارسی خط مشی تعیین کنیم و آن را به سویی هدایت نماییم در وحله اول نیاز داریم بدانیم که در چه موضوع‌ها و حوزه‌هایی خلاء وجود دارد و یا کمتر کار شده است. و برای اینکه بدانیم خلاء و کم‌توجهی بیشتر در چه حوزه‌ها و موضوع‌هایی وجود دارد، باید معیاری داشته باشیم. معیاری که می‌تواند جامع باشد، گرایش موضوعی پژوهش در کتابداری و اطلاع‌رسانی در سطح جهان است. بنابراین، در مرحله اول باید گرایش موضوعی در پژوهش‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی در سطح جهانی و ایران، هر یک جداگانه مشخص شود و در مرحله بعد نتیجه این دو بررسی با هم مقایسه شود تا خلاءها و کاستی‌ها روشن شود. همچنین باید بدانیم که در مقالات فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی تا چه حدی به مسائل این حوزه در کشور خودمان، یعنی به مسائل بومی پرداخته شده است، و میزان ترجمه و تألیف این مقالات و پراکندگی هر یک در موضوع‌های مختلف چگونه است و در چه موضوع‌هایی بیشتر به سراغ ترجمه یا تألیف رفته‌ایم.

پرسش‌های اساسی پژوهش

۱. گرایش موضوعی مقالات فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی چیست؟
۲. گرایش موضوعی مقالات خارجی کتابداری و اطلاع‌رسانی چیست؟
۳. آیا گرایش موضوعی مقالات فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی با گرایش موضوعی مقالات خارجی کتابداری و اطلاع‌رسانی همخوانی دارد؟
۴. چه میزان از مقالات فارسی ترجمه است و پراکندگی و گرایش موضوعی آنها چگونه است؟

۵. چه میزان از مقالات فارسی تألیف است و پراکندگی و گرایش موضوعی آنها چگونه است؟
۶. در مقالات فارسی چه میزان به مسائل ایران پرداخته شده است؟
۷. پراکندگی، گرایش موضوعی، و میزان مشارکت ایرانیان در بانک اطلاعاتی "ایزا" چقدر است؟
۸. میزان مشارکت مردان و زنان در ترجمه و تألیف مقالات فارسی در موضوع‌های مختلف چقدر است؟
۹. میزان تألیف و ترجمه به صورت انفرادی و گروهی در موضوع‌های مختلف چقدر است؟
۱۰. کدام یک از سازمان‌های ایرانی مشارکت بیشتری در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" دارند؟
۱۱. کدام یک از سازمان‌های ایرانی در ترجمه و تألیف مقالات فارسی بیشتر مشارکت و سهم داشته‌اند؟

هدف و فایده پژوهش

تعیین میزان پراکندگی و گرایش موضوعی مقالات پایگاه اطلاعاتی "ایزا" و مقالات فارسی؛ تعیین خلاءهای موضوعی مقالات فارسی در مقایسه با "ایزا"؛ و بررسی مقالات فارسی از جنبه‌های تعیین میزان مشارکت سازمان‌های ایرانی، توجه به مسائل بومی، سهم مردان و زنان، تعیین میزان ترجمه و تألیف، و تعیین میزان کارهای انفرادی و گروهی در موضوع‌های مختلف، مهم‌ترین اهداف این پژوهشند.

شکوه‌آباد، س. و همکاران (۱۳۹۱). مقایسه گرایش موضوعی مقالات فارسی و مقالات پایگاه اطلاعاتی "ایزا".

ضرورت انجام این پژوهش این است که پس از به دست آمدن نتیجه، خلاءهای ترجمه و تألیف مقالات در موضوع‌های مختلف کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران و سازمان‌های ایرانی مشخص می‌شود. پس از آن می‌توان برای پُر نمودن این خلاءها در امر پژوهش، تألیف، و ترجمه مقالات برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری نموده و مؤلفان، پژوهشگران، و مترجمان را به سوی انجام پژوهش، تألیف، و ترجمه در موضوع‌های مورد نظر تشویق و راهنمایی کرد. و بدین نحو در راه اعتلا، غنی نمودن، و توسعه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران گامی هر چند کوچک برداشت.

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:
۱. سهم مقالات ایرانی در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" کمتر از ۱/۰ درصد است.
  ۲. در بسیاری از حوزه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی، که در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" بیشترین گرایش موضوعی را داشته‌اند، در مقالات فارسی خلاء وجود دارد.
  ۳. کمتر از ۵۰ درصد از مقالات فارسی در مورد مسائل بومی کتابداری و اطلاع‌رسانی در

ایران است.

۴. بیش از ۵۰ درصد از مقالات فارسی از منابع خارجی ترجمه شده است.

روش و جامعه پژوهش

برای تعیین میزان پراکندگی و گرایش موضوعی مقالات از روش تحلیل محتوی استفاده شده است. روائی این روش بدین سبب است که هدف اصلی این پژوهش مشخص کردن پراکندگی و گرایش موضوعی مقالات است و هدف روش تحلیل محتوی نیز معین نمودن موضوع هر مدرک یا مقاله است. در نتیجه، بهترین روش تحقیق برای این پژوهش روش تحلیل محتوی است. از روش تحقیق تطبیقی نیز برای مقایسه گرایش موضوعی مقالات پایگاه اطلاعاتی "ایزا" و مقالات فارسی استفاده شده است.

جامعه مورد مطالعه به دو گروه تقسیم می شود:

۱. مقالات نشریات ادواری فارسی و مجموعه مقالات فارسی در حوزه کتابداری و اطلاع رسانی از سال ۱۳۷۵ تا پایان ۱۳۷۷؛
۲. مقالات نشریات ادواری و مجموعه مقالاتی که در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" درج شده اند از سال ۱۹۹۶ تا پایان سال ۱۹۹۸.

به سبب اینکه در این پژوهش دو گروه مقالات فارسی و خارجی مورد بررسی قرار می گیرد شیوه گردآوری اطلاعات هر گروه متفاوت است.

۱. شیوه گردآوری مقالات فارسی: برای آگاهی و گردآوری مقالات فارسی، کلیه مقالات نشریات فارسی کتابداری و اطلاع رسانی (جمعاً ۲۴ عنوان) و ۶ مجموعه مقاله، مورد بررسی، مشاهده، و مطالعه قرار گرفت.

۲. شیوه گردآوری مقالات خارجی: مبنای کار برای آگاهی و گردآوری مقالات خارجی پایگاه اطلاعاتی چکیده های علوم کتابداری و اطلاع رسانی "ایزا" است که در مورد هر مدرک علاوه بر اطلاعات کتابشناختی، چکیده و توصیفگرها را نیز ذکر می کند. علاوه بر این، فیلهایی تحت عنوان نشانه گر^۱ و فیلد کد موضوع، که نمایانگر موضوع مقاله است، در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" وجود دارد که همین کدهای موضوع مبنای بررسی و تعیین موضوع هر یک از مقالات مورد بررسی است.

تجزیه و تحلیل یافته ها و رسم نمودارها با استفاده از نرم افزار آماری مایکروسافت اکسل^۲ صورت پذیرفته است.

محدودیت‌های پژوهش

در بررسی وابستگی سازمانی نویسندگان و مترجمان مقاله‌های فارسی، با دو گروه مقاله مواجه شدم که امکان مشخص نمودن وابستگی سازمانی افراد برای آنها امکان‌پذیر نبود. این دو گروه مقالات عبارتند از: (۱) مقاله‌هایی که متأسفانه نویسنده یا مترجم آن در منابع مورد بررسی ذکر نشده بود؛ به ناچار در بررسی مقاله‌ها از نظر وابستگی سازمانی نویسندگان و مترجمان، تعداد زیادی از مقاله‌ها در مبحثی تحت عنوان بدون نویسنده یا مترجم ذکر شده‌اند، (۲) در بسیاری از مقاله‌ها نام نویسنده یا مترجم ذکر شده بود ولی وابستگی سازمانی وی مشخص نشده بود، لذا در بررسی مقاله‌ها از نظر وابستگی سازمانی نویسندگان و مترجمان، تعداد بسیار زیادی از مقاله‌ها در مبحثی تحت عنوان بدون وابستگی سازمانی آورده شده‌اند.

پیشینه پژوهش

پیشینه در ایران

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بیش از ۶۰ درصد مقاله‌ها تألیف است و سهم مردان در تألیف و ترجمه بیشتر از زنان است (بیش از ۵۵ درصد). در زمینه موضوعی، بیشترین مقاله‌ها به کتابخانه‌ها و پس از آن به اطلاع‌رسانی اختصاص دارد و بیش از نیمی از مقاله‌ها را افرادی تهیه کرده‌اند که تنها یک مقاله منتشر نموده‌اند (احمدی‌لاری و فرزین، ۱۳۷۶، ص ۳۹). نتایج پژوهشی دیگر بیان می‌دارد که بیشترین مقاله‌های منتشر شده مربوط به موضوع‌های چاپ، نشر، کتابداری و اطلاع‌رسانی، و نظام‌های اطلاعاتی و فن‌آوری اطلاعات است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد مقاله‌های تدوین شده به شیوه‌ای روشن رویکردی چشمگیر به سوی نظام‌های اطلاعاتی و فن‌آوری اطلاعات دارند. در این چارچوب کمترین مقاله‌ها مربوط به موضوع‌های سازمان و مدیریت، آموزش و بویژه کتابسنجی و اطلاع‌سنجی است. بیش از ۸۰ درصد از مقاله‌ها تألیف و ۱۹/۷۷ درصد از مقاله‌ها ترجمه است (ملیح، ۱۳۷۶). طبق نتیجه پژوهشی دیگر، موضوع‌های کار اطلاعاتی، بازیابی اطلاعات پیوسته، رایانه، و ذخیره و بازیابی اطلاعات رایانه‌ای به عنوان موضوع‌های هسته در سال‌های ۱۹۸۶-۱۹۹۰ در پایگاه اطلاعاتی لیزا معین شدند (رضایی‌افخم، ۱۳۷۲).

در پژوهشی دیگر، از مجموع ۴۱۳ اثر بررسی شده، ۴۹/۱۵ درصد را آثار تألیفی، و ۵۰/۸۴ درصد را آثار ترجمه شده تشکیل می‌دهد. از ۲۰۳ اثر تألیفی ۸۱/۷۷ درصد به وسیله مردان و ۷/۳۸ درصد توسط زنان نوشته شده است. تعداد کتاب‌های تألیفی مشترک زنان و مردان ۳/۳۴ درصد می‌باشد و ۶/۴۰ درصد باقیمانده را سازمان‌ها به خود اختصاص داده‌اند. از ۲۱۰ اثر

ترجمه شده ۷۳/۳۳ درصد توسط مردان و ۱۴/۷۶ درصد به وسیله زنان انجام گرفته است. علاوه بر آن، تعداد کتاب‌های که مشترکاً توسط زنان و مردان ترجمه شده ۱۱/۴۲ درصد بوده و یک عنوان (۰/۴۷ درصد) توسط سازمان‌ها ترجمه شده است (فرزین و احمدی‌لاری، ۱۳۷۶، ص ۴۳). نتایج پژوهشی پیرامون بررسی آماری مقاله‌های پزشکی نویسندگان ایرانی در پایگاه اطلاعاتی مدلاین نشان می‌دهد که از نظر وابستگی سازمانی نویسندگان، ۲۳۶ مقاله از دانشگاه تهران، ۱۵۱ مقاله از دانشگاه شیراز، ۷۰ مقاله از دانشگاه شهید بهشتی، و بقیه مقاله‌ها از سایر مؤسسات بوده است؛ از نظر کارگروهی و انفرادی از میان ۶۷۷ مقاله در مجلات خارجی مشخص می‌شوند که نویسنده ۱۱۰ مقاله یک نفر، ۱۹۴ مقاله دوتنفره، ۱۷۱ مقاله سه نفر و ۲۰۲ مقاله چهار نفر و یا بیشتر بوده‌اند که بیانگر روحیه گرایش به کارگروهی در میان محققان این حوزه است (سعادت‌جو و نادری‌پور، ۱۳۷۶، ص ۴۴).

از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲ انتشار مقاله‌های این حوزه سیر صعودی داشته است. مقاله‌های تألیفی ۳/۰۴ برابر مقاله‌های ترجمه شده بوده، موضوع "کتابخانه‌ها" بیشترین گرایش موضوعی مقاله‌ها را به خود اختصاص داده (کاتوزیان، ۱۳۷۸، ص ۵۹). یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهد که بیشترین گرایش موضوعی به ترتیب مربوط به موضوع‌های خدمات و مراجع، سازماندهی و مبانی، و کمترین گرایش موضوعی به ترتیب مربوط به موضوع‌های مدیریت، مجموعه‌سازی و چاپ و نشر می‌باشد. بیشترین فعالیت علمی از جنبه‌های مختلف و با توجه به نوع تولیدات علمی به ترتیب به کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با ۱۶/۹ درصد، دانشگاه فردوسی مشهد با ۱۶/۶ درصد، و مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی با ۱۴/۸ درصد تعلق دارد (حری، ۱۳۷۹).

پیشینه در خارج از ایران

گرایش موضوعی در سال‌های ۱۹۶۵-۱۹۸۵ در دو حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی و ذخیره و بازیابی اطلاعات ۲۵ الی ۳۰ درصد بوده است. در حوزه‌های روش‌شناسی (۱ الی ۸ درصد)، اطلاع‌یابی (۶ الی ۸ درصد)، و ارتباطات علمی (۵ الی ۷ درصد) بوده است. مهم‌ترین تحولات شایان ذکر از سال ۱۹۶۵ تا ۱۹۸۵، کاهش یافتن توجه به روش‌شناسی و تجزیه و تحلیل مباحث کتابداری و اطلاع‌رسانی و افزایش توجه به ذخیره و بازیابی اطلاعات (از ۴ درصد به ۱۳ درصد) و کاهش توجه به رده‌بندی و نمایه‌سازی (از ۲۲ درصد به ۶ درصد) بوده است (جارولین^۱ و

واکاری^۱، ۱۹۹۳، ص ۱۲۹) در پژوهش دیگری، موضوع فعالیت‌های خدماتی کتابداری و اطلاع‌رسانی، و ذخیره و بازیابی اطلاعات در میان سایر موضوع‌های مقاله‌های پژوهشی نزدیک به ۳۰ درصد بود. تحقیقات بسیار اندکی در حوزه‌های اطلاع‌یابی (۶ درصد) و ارتباطات علمی (۷ درصد) وجود داشت (جارولین و واکاری، ۱۹۹۰، ص ۳۹۵). تحقیقی که الگوسازی از تحقیقات جارولین و واکاری در سال‌های ۱۹۹۰ و ۱۹۹۳ است، تحلیل محتوی تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال‌های ۱۹۸۵، ۱۹۹۰ و ۱۹۹۴ در چین می‌باشد. بیشترین مقاله‌ها در حوزه‌های اصول و مبانی نظری کتابداری و اطلاع‌رسانی و خدمات اطلاع‌رسانی بوده است. فرق بین تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی در چین و جهان این است که در چین بیشتر گرایش به سوی تحقیقات نظری می‌باشد ولی در جهان بیشترین گرایش به سوی تحقیقات کاربردی است (هیان ون^۲، ۱۹۹۶، ص ۳۰).

نتایج پژوهش بیان می‌دارد که موضوع‌های مدیریت، مجموعه‌سازی، خدمات کتابخانه‌ای، مسائل مهم حرفه‌ای، و تاریخ کتابخانه رایج‌ترین موضوع‌ها بوده و بیشترین مقاله‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. موضوع‌ها دوباره در گروه‌های کوچک‌تر دسته‌بندی شدند که پس از آن فن‌آوری اطلاعات، خدمات کتابخانه‌ای، مدیریت، و مسائل مهم حرفه‌ای، رایج‌ترین موضوعات بودند. نویسندگان مرد ۶۰/۵ درصد و نویسندگان زن ۳۹/۵ درصد از مقاله‌ها را تألیف کرده‌اند. مدیران کتابخانه‌ها ۵۸ درصد مقاله‌ها را تألیف کرده‌اند و بررسی وابستگی سازمانی نویسندگان نشان می‌دهد که ۷۷/۹ درصد به نویسندگان وابسته به کتابخانه‌های دانشگاهی تعلق دارد (کومار^۳ ۱۹۹۵-۱۹۹۴). نتایج تحقیق نشان می‌دهد که تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی در اسپانیا در حوزه‌های موضوعی بازیابی اطلاعات، و انواع خدمات و مطالعات ارتباطات علمی متمرکز است. همچنین، گرایش موضوع‌های نشریات با هم متفاوت است و ۶۸ درصد از مقاله‌ها به صورت انفرادی تألیف شده‌اند (کانو^۴، ۱۹۹۹، ص ۶۷۵). در پژوهش مقاله‌ها به ۲ گروه تحقیقی و حرفه‌ای تقسیم شدند. در میان مقاله‌های حرفه‌ای موضوع فعالیت‌های خدماتی کتابداری و اطلاع‌رسانی در دوره‌های مورد بررسی با ۶۳-۴۹ درصد بیشترین رواج را داشته و در میان مقاله‌های تحقیقی نیز همین روند بوده و فعالیت‌های خدماتی کتابداری و اطلاع‌رسانی در این سال‌ها بین ۶۰-۴۳ درصد بیشترین تعداد مقاله‌ها را به خود اختصاص داده است (یون تار^۵ و یالواک^۶، ۲۰۰۰، ص ۳۹).

گرایش موضوعی مقاله‌های فارسی

گرایش موضوعی موضوع‌های کلی در مقاله‌های فارسی در سالهای ۷۷-۷۵

در مجموع، ۱۷۷۷ عنوان مقاله طی سالهای ۷۷-۷۵ در حوزه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی منتشر شده‌است. بیشترین گرایش موضوعی موضوع‌های کلی در این سال‌ها بدین ترتیب است: حوزه‌های موضوعی پردازش و کنترل اطلاعات با ۴۲۰ عنوان مقاله (۲۳/۶۳ درصد)، تولید و اشاعه اطلاعات با ۳۹۶ (۲۲/۲۸ درصد)، و کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی با ۲۵۶ عنوان مقاله (۱۴/۴ درصد)، به ترتیب بیشترین گرایش موضوعی را به خود اختصاص داده‌اند.

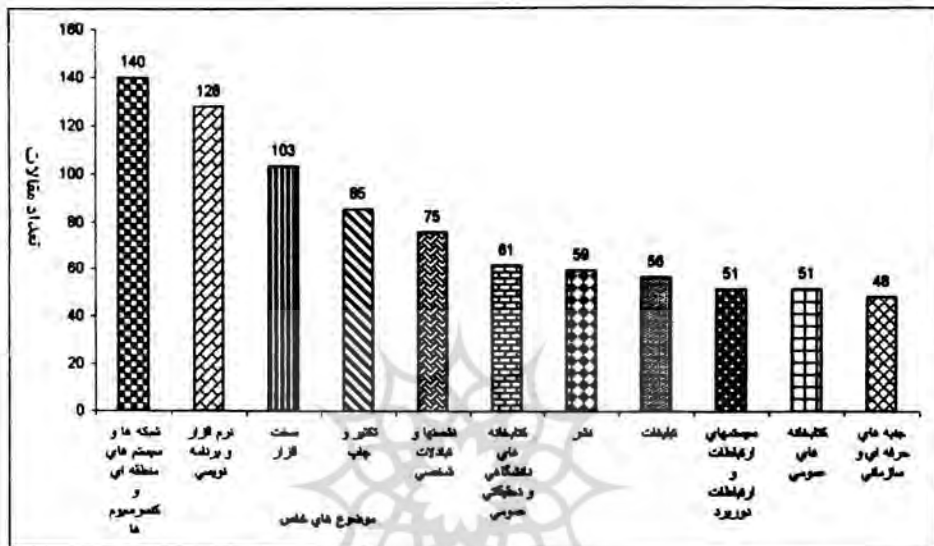
کمترین گرایش موضوعی موضوع‌های کلی در این سال‌ها بدین ترتیب می‌باشد: حوزه‌های موضوعی شناسایی و توصیف اطلاعات با ۱۰۷ عنوان مقاله (۶/۰۲ درصد)، روش‌های تحقیق با ۱۱۹ عنوان مقاله (۶/۶۹ درصد)، اطلاع‌رسانی و سندپردازی با ۲۳۹ عنوان مقاله (۱۳/۴۴ درصد) و کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی با ۲۴۰ عنوان مقاله (۱۳/۵ درصد) به ترتیب کمترین گرایش موضوعی را داشته‌اند (جدول ۱).

جدول ۱. گرایش موضوعی موضوع‌های کلی در مقاله‌های فارسی در سال‌های ۷۷-۷۵

درصد	تعداد	موضوع‌های کلی
۲۳/۶۳	۴۲۰	پردازش و کنترل اطلاعات
۲۲/۲۸	۳۹۶	تولید و اشاعه اطلاعات
۱۴/۴	۲۵۶	کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی
۱۳/۵	۲۴۰	کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی
۱۳/۴۴	۲۳۹	اطلاع‌رسانی و سندپردازی
۶/۶۹	۱۱۹	روش‌های تحقیق
۶/۰۲	۱۰۷	شناسایی و توصیف اطلاعات
۱۰۰	۱۷۷۷	جمع

گرایش موضوعی موضوع‌های خاص در مقاله‌های فارسی در سال‌های ۷۷-۷۵

بیشترین گرایش موضوعی موضوع‌های خاص در این سال‌ها بدین ترتیب است: حوزه‌های موضوعی شبکه‌ها، نظام‌های منطقه‌ای و کنسرسیوم‌ها با ۱۴۰ عنوان مقاله (۷/۸۷ درصد)، نرم‌افزار و برنامه‌نویسی با ۱۲۸ عنوان مقاله (۷/۲ درصد)، سخت‌افزار با ۱۰۳ عنوان مقاله (۵/۷۹ درصد)، تکثیر و چاپ با ۸۵ عنوان مقاله (۴/۷۸ درصد)، و نشست‌ها و تبادل‌ات شخصی با ۷۵ عنوان مقاله (۴/۲۲ درصد)، به ترتیب بیشترین گرایش موضوعی را به خود اختصاص داده‌اند (نمودار ۱).

نمودار ۱. موضوع های خاصی که بیشترین تعداد مقاله های فارسی را در سال های ۱۳۷۷-۱۳۷۵ به خود

اختصاص داده اند

کمترین گرایش موضوعی موضوع های خاص در این سال ها بدین ترتیب می باشد. حوزه های موضوعی جنبه های کلی شناسایی و توصیف اطلاعات؛ حقوق؛ دولت؛ رسانه های دیداری - شنیداری و غیر چاپی؛ و کنترل امانت هر کدام بدون مقاله (۰ درصد)، آبرورایانه؛ زبان های رایانه؛ شناخت گفتار؛ صنعت و تجارت؛ و مشاهده و کارهای ذهنی هر کدام با ۱ عنوان مقاله (۰/۰۵ درصد)، ریاضیات و منطق با ۲ عنوان مقاله (۰/۱۱ درصد)، انتقال فن آوری؛ ریز تکثیر اطلاعات؛ و زبان شناسی هر کدام با ۳ عنوان مقاله (۰/۱۶ درصد) و شناخت الگو و نماد؛ مدیریت و حفاظت مجموعه؛ ویرایش؛ و هوش مصنوعی و سیبرنتیک هر کدام با ۴ عنوان مقاله (۰/۲۲ درصد) به ترتیب کمترین گرایش موضوعی را داشته اند.

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی براساس تألیف و ترجمه

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی در موضوع‌های کلی براساس تألیف و ترجمه در سال‌های ۷۷-۷۵ از مجموع ۱۷۷۷ عنوان مقاله منتشر شده در این سال‌ها، ۱۲۷۲ عنوان مقاله (۷۱/۵۸ درصد)، تألیف و ۵۰۵ عنوان مقاله (۲۸/۴۱ درصد)، ترجمه بوده است. بیشترین تعداد مقاله‌ها در میان موضوع‌های کلی بدین ترتیب است: موضوع‌های کلی تولید و اشاعه اطلاعات با ۳۲۴ عنوان مقاله تألیفی (۱۸/۲۳ درصد)، و پردازش و کنترل اطلاعات با ۳۰۶ عنوان مقاله تألیفی (۱۷/۲۲ درصد)، به ترتیب بیشترین تعداد مقاله‌های تألیفی را داشته‌اند (جدول ۲).

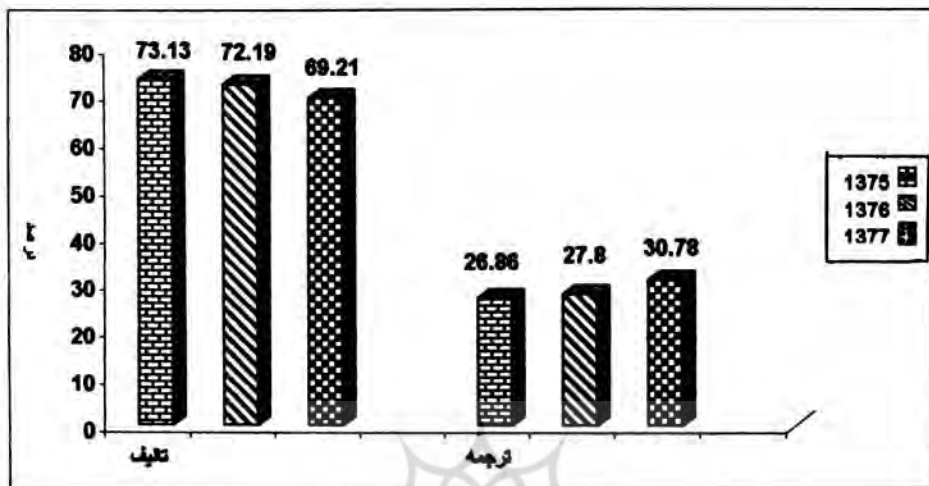
جدول ۲. توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی در موضوع‌های کلی بر اساس تألیف و ترجمه در سال‌های ۷۵-۷۷

موضوع‌های کلی		تألیف		ترجمه		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۳۰۶	۱۷/۲۲	۱۱۴	۶/۴۱	۴۲۰	۲۳/۶۳		
۳۲۴	۱۸/۲۳	۷۲	۴/۰۵	۳۹۶	۲۲/۲۸		
۱۵۶	۸/۷۷	۱۰۰	۵/۶۲	۲۵۶	۱۴/۴		
۱۵۷	۸/۸۳	۸۳	۴/۶۷	۲۴۰	۱۳/۵		
۱۵۷	۸/۸۳	۸۲	۴/۶۱	۲۳۹	۱۳/۴۴		
۸۷	۴/۸۹	۳۲	۱/۸	۱۱۹	۶/۶۹		
۸۵	۴/۷۸	۲۲	۱/۲۳	۱۰۷	۶/۰۲		
۱۲۷۲	۷۱/۵۸	۵۰۵	۲۸/۴۱	۱۷۷۷	۱۰۰		

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی بر اساس تألیف و ترجمه در سال‌های ۷۷ - ۷۵

در مجموع در طول این ۳ سال، ۱۲۷۲ عنوان مقاله تألیف شده است که از این تعداد ۴۵۲ عنوان مقاله (۷۳/۱۳ درصد)، در سال ۱۳۷۵، ۴۳۱ عنوان مقاله (۷۲/۱۹ درصد)، در سال ۱۳۷۶ و ۳۸۹ عنوان مقاله (۶۹/۲۱ درصد) در سال ۱۳۷۷ تألیف شده‌اند. متأسفانه این روند نشان می‌دهد که درصد مقاله‌های تألیفی همواره رو به کاهش بوده است.

در مجموع در طول این ۳ سال، ۵۰۵ عنوان مقاله ترجمه شده است که از این تعداد ۱۶۶ عنوان مقاله (۲۶/۸۶ درصد)، در سال ۱۳۷۵، ۱۶۶ عنوان مقاله (۲۷/۸ درصد)، در سال ۱۳۷۶ و ۱۷۳ عنوان مقاله (۳۰/۷۸ درصد)، در سال ۱۳۷۷ ترجمه شده است. این روند نشان می‌دهد که درصد مقاله‌های ترجمه‌ای همواره رو به افزایش بوده است (نمودار ۲).

نمودار ۲. مقایسه درصد مقاله‌های فارسی از نظر تألیف و ترجمه در سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۷۷

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی بر اساس مسائل بومی و غیربومی

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی در موضوع‌های کلی بر اساس مسائل بومی و غیربومی در

سال‌های ۷۷-۷۵

از مجموع مقاله‌های منتشر شده، ۷۱۷ عنوان مقاله (۴۰/۳۴ درصد)، مربوط به مسائل بومی و ۱۰۶۰ عنوان مقاله (۵۹/۶۵ درصد) مربوط به مسائل غیربومی بوده است. در مجموع موضوع‌های کلی که بیشترین تعداد مقاله‌های مربوط به مسائل بومی را در این سال‌ها داشته‌اند بدین ترتیب است: موضوع‌های کلی تولید و اشاعه اطلاعات با ۲۳۳ عنوان مقاله (۱۳/۱۱ درصد)، اطلاع‌رسانی و دکوماتاسیون با ۱۲۹ عنوان مقاله (۷/۲۵ درصد)، و کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی با ۱۱۶ عنوان مقاله (۶/۵۲ درصد)، به ترتیب بیشترین تعداد مقاله‌های مربوط به مسائل بومی را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۳).

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی بر اساس مسائل بومی و غیربومی در سال ۷۷-۷۵

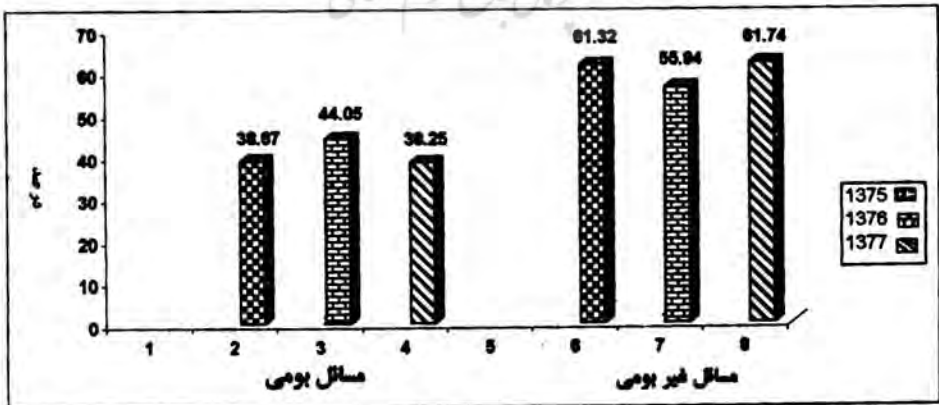
در مجموع، ۷۱۷ عنوان مقاله مربوط به مسائل بومی بوده است که از این تعداد ۲۶۳ عنوان مقاله (۴۴/۰۵ درصد) در سال ۱۳۷۶ بیشترین و سال ۱۳۷۵ با ۲۳۹ عنوان مقاله (۳۸/۶۷ درصد) در سال ۱۳۷۷ و ۲۱۵ عنوان مقاله (۳۸/۱۵ درصد) مربوط به مسائل بومی به ترتیب در مراتب بعدی قرار دارند.

در مجموع در طول این ۳ سال، ۱۰۶۰ عنوان مقاله مربوط به مسائل غیربومی بوده است که از این تعداد سال ۱۳۷۷ با ۳۴۷ عنوان مقاله (۶۱/۷۴ درصد) بیشترین تعداد مقاله‌ها مربوط به مسائل بومی و سال‌های ۱۳۷۵ با ۳۷۹ عنوان مقاله (۶۱/۳۲ درصد) و ۱۳۷۶ با ۲۳۴ عنوان مقاله (۵۵/۹۴ درصد) به ترتیب در مراتب بعدی قرار دارند (نمودار ۳).

جدول ۳. توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی در موضوع‌های کلی بر اساس مسائل بومی و غیربومی در

سال ۷۵.۷۷

جمع		مسائل غیربومی		مسائل بومی		موضوع‌های کلی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۲۳/۶۳	۴۲۰	۲۰/۲	۳۵۹	۳/۴۳	۶۱	پزدازش و کنترل اطلاعات
۲۲/۲۸	۳۹۶	۹/۱۷	۱۶۳	۱۳/۱۱	۲۳۳	تولید و اشاعه اطلاعات
۱۴/۴	۲۵۶	۱۱/۰۸	۱۹۷	۳/۳۲	۵۹	کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی
۱۳/۵	۲۴۰	۶/۹۷	۱۲۴	۶/۵۲	۱۱۶	کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی
۱۳/۴۴	۲۳۹	۶/۱۹	۱۱۰	۷/۲۵	۱۲۹	اطلاع‌رسانی و سندپردازی
۶/۶۹	۱۱۹	۲/۹۲	۵۲	۳/۷۷	۶۷	روش‌های تحقیق
۶/۰۲	۱۰۷	۳/۰۹	۵۵	۲/۹۲	۵۲	شناسایی و توصیف اطلاعات
۱۰۰	۱۷۷۷	۵۹/۶۵	۱۰۶۰	۴۰/۳۴	۷۱۷	جمع

نمودار ۳. مقایسه درصد مقاله‌های فارسی از نظر مسائل بومی و غیربومی در سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۷۷

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی بر اساس جنسیت مؤلفان و مترجمان
توزیع فراوانی کل مقاله‌های فارسی در موضوع‌های کلی بر اساس جنسیت مؤلفان و مترجمان
در سال‌های ۷۷-۷۵

از مجموع مقاله‌ها، ۱۱۰۹ عنوان مقاله (۶۲/۴ درصد) توسط مردان، ۲۷۲ عنوان مقاله (۱۵/۳ درصد) توسط زنان و ۲۷ عنوان مقاله (۱/۵۱ درصد) به صورت مشترک تألیف یا ترجمه شده است. در بین موضوع‌های کلی، بیشترین تعداد مقاله‌ها را مردان در موضوع کلی پردازش و کنترل اطلاعات با ۲۸۸ عنوان مقاله (۱۶/۲ درصد)، زنان در موضوع کلی کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی با ۵۸ عنوان مقاله (۳/۲۶ درصد) و مشترک در موضوع کلی تولید و اشاعه اطلاعات با ۱۴ عنوان مقاله (۰/۷۸ درصد) داشته‌اند (جدول ۴).

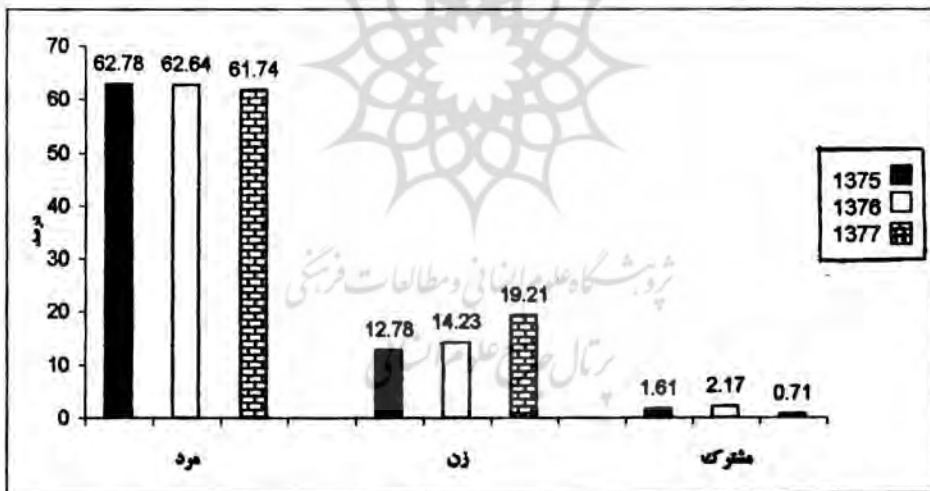
جدول ۴. توزیع فراوانی کل مقاله‌های فارسی در موضوع‌های کلی بر اساس جنسیت مؤلفان و مترجمان در

سال‌های ۷۷-۷۵

موضوع‌های خاص	مرد		زن		مشترک		بدون نویسنده/مترجم		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
پردازش و کنترل اطلاعات	۲۸۸	۱۶/۲	۳۶	۲/۰۲	۴	۰/۲۲	۹۲	۵/۱۷	۴۲۰	۲۳/۶۳
تولید و اشاعه اطلاعات	۲۳۴	۱۳/۱۶	۴۷	۲/۶۴	۱۴	۰/۷۸	۱۰۱	۵/۱۲	۳۹۶	۲۲/۲۸
کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی	۱۵۶	۸/۷۷	۴۷	۲/۶۴	۳	۰/۱۶	۵۰	۲/۸۱	۲۵۶	۱۴/۴
کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی	۱۱۵	۶/۴۷	۵۸	۳/۲۶	۳	۰/۱۶	۶۴	۳/۶	۲۴۰	۱۳/۵
اطلاع‌رسانی و سندپردازی	۱۵۶	۸/۷۷	۴۹	۲/۷۵	۰	۰	۳۴	۱/۹۱	۲۳۹	۱۳/۴۲
روش‌های تحقیق	۹۱	۵/۱۲	۱۹	۱/۰۶	۲	۰/۱۱	۷	۰/۳۹	۱۱۹	۶/۶۹
شناسایی و توصیف اطلاعات	۶۹	۳/۸۸	۱۶	۰/۹	۱	۰/۰۵	۲۱	۱/۱۸	۱۰۷	۶/۰۲
جمع	۱۱۰۹	۶۲/۴	۲۷۲	۱۵/۳	۲۷	۱/۵۱	۳۴۹	۲۰/۲	۱۷۷۷	۱۰۰

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی بر اساس جنسیت مؤلفان و مترجمان در سال‌های ۷۷-۷۵
در مجموع، ۱۱۰۹ عنوان مقاله توسط مردان تألیف یا ترجمه شده است که از این تعداد ۳۸۸
عنوان مقاله (۶۲/۷۸ درصد)، در سال ۱۳۷۵، ۳۷۴ عنوان (۶۲/۶۴ درصد)، در سال ۱۳۷۶ و
۳۴۷ عنوان مقاله (۶۱/۷۴ درصد)، در سال ۱۳۷۷ توسط مردان ترجمه و تألیف شده است. این
روند بیانگر این مطلب است که در طی این سال‌ها درصد مقاله‌هایی که توسط مردان تألیف یا
ترجمه شده است رو به کاهش بوده است.

همچنین، ۲۷۲ عنوان مقاله توسط زنان تألیف یا ترجمه شده است که از این تعداد ۷۹ عنوان مقاله (۱۲/۷۸ درصد)، در سال ۱۳۷۵، ۸۵ عنوان مقاله (۱۴/۲۳ درصد) در سال ۱۳۷۶ و ۱۰۸ عنوان مقاله (۱۹/۲۱ درصد)، در سال ۱۳۷۷ توسط زنان تألیف یا ترجمه شده است. این روند نشان می‌دهد که درصد مقاله‌هایی که توسط زنان تألیف یا ترجمه شده است روند افزایشی داشته است. علاوه بر این، در مجموع در طول این ۳ سال، ۲۷ عنوان مقاله مشترکاً توسط مردان و زنان تألیف یا ترجمه شده است که از این تعداد سال ۱۳۷۶ با ۱۳ عنوان مقاله (۲/۱۷ درصد) بیشترین درصد مقاله‌ها مشترک و سال‌های ۱۳۷۵ با ۱۰ عنوان مقاله (۱/۶۱ درصد) و ۱۳۷۷ با ۴ عنوان مقاله (۰/۷۱ درصد) به ترتیب در مراتب بعدی قرار دارند (نمودار ۴).

نمودار ۴. مقایسه درصد مقالات فارسی براساس جنسیت نویسندگان و مترجمان در سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۷۷

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی بر اساس کار انفرادی و گروهی
توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی در موضوع‌های کلی بر اساس کار انفرادی و گروهی در
سال‌های ۷۷-۷۵

در مجموع در این سال‌ها، ۱۳۰۳ عنوان مقاله (۷۳/۳۲ درصد)، به صورت انفرادی و ۱۰۵ عنوان مقاله (۵/۹ درصد) به صورت گروهی تألیف یا ترجمه شده است. در میان موضوع‌های

کلی، پردازش و کنترل اطلاعات با ۳۱۱ عنوان مقاله (۱۷/۵ درصد) و تولید و اشاعه اطلاعات با ۲۵۴ عنوان مقاله (۱۴/۲۹ درصد) بیشترین تعداد مقاله‌های انفرادی و تولید و اشاعه اطلاعات با ۴۱ عنوان مقاله (۲/۳ درصد) بیشترین تعداد مقاله‌های گروهی را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۵).

جدول ۵. توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی در موضوع‌های کلی بر اساس کار انفرادی و گروهی در سال‌های

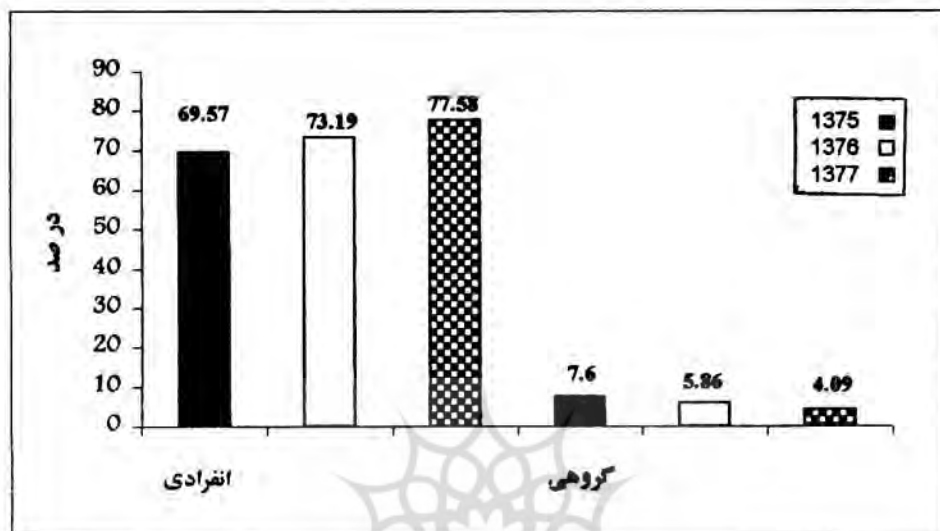
۷۵-۷۷

موضوع‌های خاص		انفرادی		گروهی		بدون نویسنده/مترجم		جمع	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۳۱۱	۱۷/۵	۱۷	۰/۹۵	۹۲	۵/۱۷	۴۲۰	۲۳/۶۳		
۲۵۴	۱۴/۲۹	۴۱	۲/۳	۱۰۱	۵/۶۸	۳۹۶	۲۳/۲۸		
۱۹۳	۱۰/۸۶	۱۳	۰/۷۳	۵۰	۲/۸۱	۲۵۶	۱۴/۴		
۱۶۵	۹/۲۸	۱۱	۰/۶۱	۶۴	۳/۶	۲۴۰	۱۳/۵		
۱۹۳	۱۰/۸۶	۱۲	۰/۶۷	۳۴	۱/۹۱	۲۳۹	۱۳/۴۴		
۱۰۷	۶/۰۲	۵	۰/۲۸	۷	۰/۳۹	۱۱۹	۶/۶۹		
۸۰	۴/۵	۶	۰/۳۳	۲۱	۱/۱۸	۱۰۷	۶/۰۲		
۱۳۰۳	۷۳/۳۲	۱۰۵	۵/۹	۳۶۹	۲۰/۷۶	۱۷۷۷	۱۰۰		

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی بر اساس کار انفرادی و گروهی در سال‌های ۷۷ - ۷۵ در مجموع در طی این ۳ سال، ۱۳۰۳ عنوان مقاله به صورت انفرادی تألیف و ترجمه شده است که از این تعداد ۴۳۰ عنوان مقاله (۶۹/۵۷ درصد)، در سال ۱۳۷۵، ۴۳۷ عنوان مقاله (۷۳/۱۹ درصد)، در سال ۱۳۷۶ و ۴۳۶ عنوان مقاله (۷۷/۵۸ درصد)، در سال ۱۳۷۷ به صورت انفرادی تألیف و ترجمه شده‌اند. این روند نشان می‌دهد که همواره درصد مقاله‌های انفرادی رو به افزایش بوده است.

همچنین، ۱۰۵ عنوان مقاله به صورت گروهی تألیف یا ترجمه شده است که از این تعداد ۴۷ عنوان مقاله (۷/۶ درصد)، در سال ۱۳۷۵، ۳۵ عنوان مقاله (۵/۸۶ درصد)، در سال ۱۳۷۶ و ۲۳ عنوان مقاله (۴/۰۹ درصد)، در سال ۱۳۷۷ به صورت گروهی تألیف یا ترجمه شده است. (نمودار ۵).

نمودار ۵. مقایسه درصد مقاله‌های فارسی براساس کار انفرادی و گروهی در سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۷۵

توزیع فراوانی مقاله‌های فارسی براساس وابستگی سازمانی مؤلفان و مترجمان در سال‌های ۷۷-۷۵

سازمان‌هایی که در مجموع بیشترین تعداد مقاله‌ها را در این سال‌ها منتشر کرده‌اند بدین ترتیب می‌باشند: مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی با ۱۳۶ عنوان مقاله، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران با ۸۲ عنوان مقاله، دانشگاه تهران با ۵۲ عنوان مقاله، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران با ۳۴ عنوان مقاله، و شورای عالی انفورماتیک کشور با ۳۱ عنوان مقاله به ترتیب بیشترین تعداد مقاله‌ها را در این سال‌ها به خود اختصاص داده‌اند (نمودار ۶).

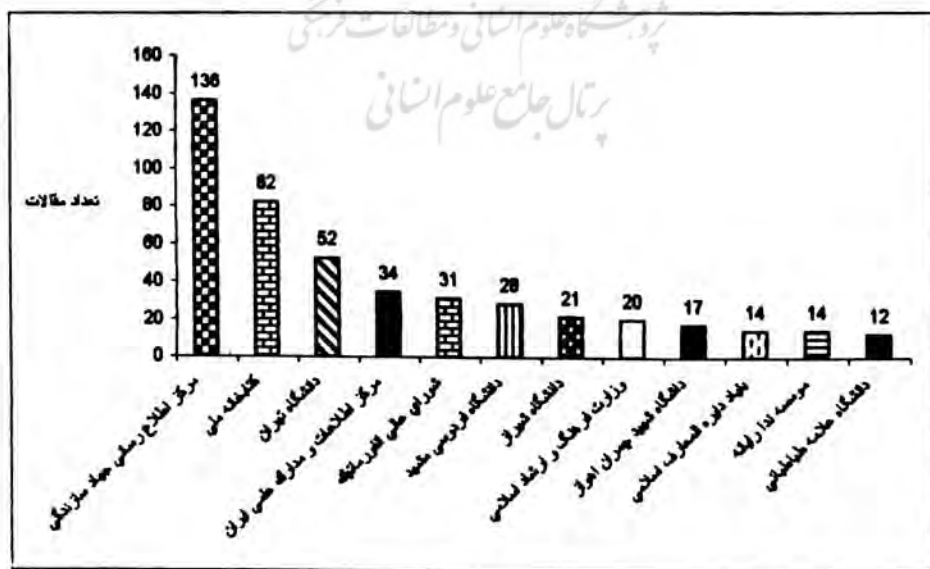
گرایش موضوعی مقاله‌ها در پایگاه اطلاعاتی "ایزا"

گرایش موضوعی موضوع‌های کلی در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" در سال‌های ۹۸ - ۹۶ در سال‌های ۱۹۹۸ - ۱۹۹۶ در مجموع ۱۷۰۳۲ عنوان مقاله در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" وجود داشته است. گرایش موضوعی مقاله‌ها در موضوع‌های عام یا کلی (۷ موضوع) در سال‌های ۱۹۹۸-۱۹۹۶ از بیشترین به کمترین بدین قرار است: حوزه‌های موضوعی کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی با ۳۶۵۰ عنوان مقاله (۲۱/۴۳ درصد)، پردازش و کنترل اطلاعات با ۲۹۷۳ عنوان مقاله (۱۷/۲۵ درصد)، کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی با ۲۸۸۳ عنوان مقاله (۱۶/۹۲)

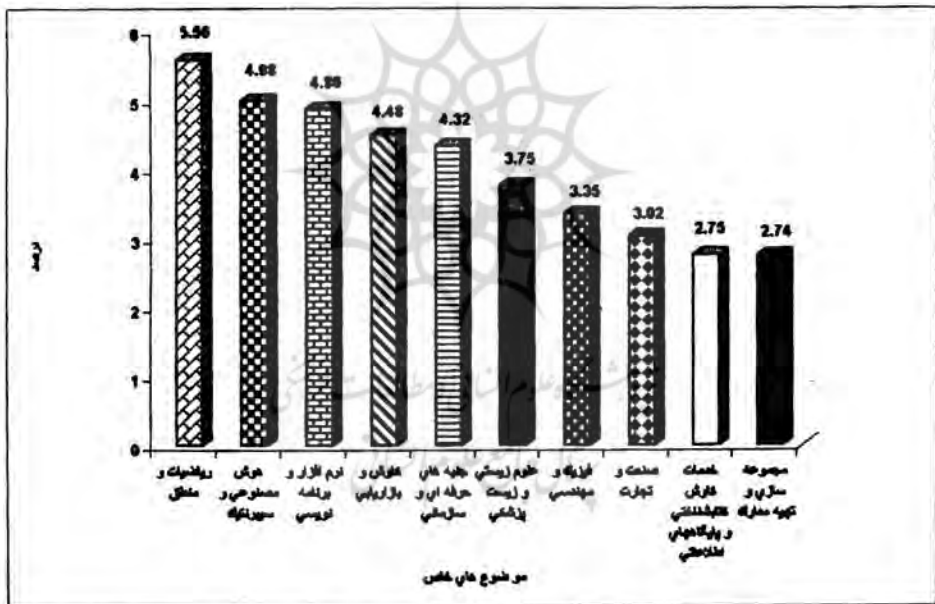
درصد)، اطلاع‌رسانی و سندپردازی با ۲۰۰۱ عنوان مقاله (۱۱/۷۴ درصد)، شناسایی و توصیف اطلاعات با ۱۹۹۷ عنوان مقاله (۱۱/۷۲ درصد)، روش‌های تحقیق با ۱۹۲۳ عنوان مقاله (۱۱/۲۹ درصد) و تولید و اشاعه اطلاعات با ۱۶۰۵ عنوان مقاله (۹/۴۲ درصد) به ترتیب از بیشترین تا کمترین گرایش موضوعی را در موضوع‌های عام یا کلی داشته‌اند (جدول ۶).

جدول ۶. گرایش موضوعی موضوع‌های کلی در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" در سال‌های ۹۸-۹۶

موضوع‌های کلی	تعداد	درصد
کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی	۳۶۵۰	۲۱/۴۳
پردازش و کنترل اطلاعات	۲۹۷۳	۱۱/۴۵
کتابخانه‌ها، خدمات اطلاع‌رسانی	۲۱۱۳	۱۰/۹۲
اطلاع‌رسانی و سندپردازی	۲۰۰۱	۱۱/۱۲
شناسایی و توصیف اطلاعات	۱۹۹۷	۱۱/۷۲
روش‌های تحقیق	۱۹۲۳	۱۱/۲۹
تولید و اشاعه اطلاعات	۱۶۰۵	۹/۴۲
جمع	۱۷۰۳۲	۱۰۰

گرایش موضوعی موضوع‌های خاص در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" در سال‌های ۹۸ - ۹۶. بیشترین گرایش موضوعی در موضوع‌های خاص در این سال‌ها بدین ترتیب است: حوزه‌های موضوعی ریاضیات و منطق در روش‌های تحقیق با ۹۴۷ عنوان مقاله (۵/۵۶ درصد)، هوش مصنوعی و سیبرنتیک با ۸۴۹ عنوان مقاله (۴/۹۸ درصد)، نرم‌افزار و برنامه‌نویسی با ۸۲۹ عنوان مقاله (۴/۸۶ درصد)، کاوش و بازیابی با ۷۶۴ عنوان مقاله (۴/۴۸ درصد)، و جنبه‌های حرفه‌ای و سازمانی اطلاع‌رسانی و سندپردازی با ۷۳۶ عنوان مقاله (۴/۳۲ درصد). به ترتیب بیشترین گرایش موضوعی را در میان ۷۸ موضوع خاص داشته‌اند (نمودار ۷).

نمودار ۷. موضوع‌های خاصی که بیشترین درصد مقالات "ایزا" را در سال‌های ۱۹۹۸-۱۹۹۶ به خود اختصاص داده‌اند

کمترین گرایش موضوعی در موضوع‌های خاص در این سال‌ها بدین ترتیب است: حوزه‌های موضوعی ریزتکنیک اطلاعات با ۱۲ عنوان مقاله (۰/۰۷ درصد)، جنبه‌های کلی تولید و اشاعه اطلاعات با ۱۴ عنوان مقاله (۰/۰۸ درصد)، چکیده‌نویسی و نقد با ۱۶ عنوان مقاله (۰/۰۹ درصد)، آبرویانه‌ها با ۱۷ عنوان مقاله (۰/۰۹ درصد) و شناخت گفتار با ۱۸ عنوان مقاله (۰/۱ درصد). به ترتیب کمترین گرایش موضوعی را در بین ۷۸ موضوع خاص داشته‌اند.

سهم و میزان مشارکت ایرانیان در پایگاه اطلاعاتی "ایزا"

سهم و میزان مشارکت ایرانیان در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" براساس موضوع های خاص در سال های ۱۹۹۸-۱۹۹۶

در مجموع در این سال ها، نویسندگان ایرانی ۷ عنوان مقاله (۰/۰۴۱ درصد) از کل مقاله های "ایزا" را نگاشته اند. این ۷ عنوان مقاله در ۷ موضوع خاص پراکنده می باشند و نویسندگان ایرانی در سایر موضوع های خاص "ایزا" هیچ مقاله ای نداشته اند (جدول ۷). در کل از این ۷ عنوان مقاله، هر ۷ عنوان تألیفی، ۲ عنوان مربوط به مسائل بومی ایران و ۵ عنوان مربوط به مسائل غیربومی ایران. ۶ عنوان توسط مردان و ۱ عنوان توسط زنان، ۶ عنوان به صورت انفرادی، و ۱ عنوان به صورت گروهی تألیف شده است.

جدول ۷. میزان و سهم مشارکت ایرانیان در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" در سال های ۱۹۹۸-۱۹۹۶

درصد	تعداد	موضوع های خاص
۰/۰۰۵	۱	جنبه های اجتماعی - اقتصادی
۰/۰۰۵	۱	خدمات کاوش کتابشناختی و پایگاه های اطلاعاتی
۰/۰۰۵	۱	دولت
۰/۰۰۵	۱	زده بندی، فهرست نویسی، نمایه سازی و اصطلاحنامه
۰/۰۰۵	۱	ریاضیات و منطق
۰/۰۰۵	۱	کتابسنجی
۰/۰۰۵	۱	مجموعه سازی و تهیه مدرک
۰/۰۴۱	۷	جمع کل

میزان سهم و مشارکت نویسندگان ایرانی در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" بر اساس وابستگی سازمانی نویسندگان در سال های ۱۹۹۸ - ۱۹۹۶

در مجموع در طول این سال ها، ۷ عنوان مقاله (۰/۰۴۱ درصد)، از نویسندگان ایرانی به پایگاه اطلاعاتی "ایزا" راه یافته است. از نظر وابستگی سازمانی نویسندگان، این ۷ عنوان مقاله به ۴ سازمان ایرانی تعلق دارند که بدین قرار: دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشگاه فردوسی مشهد، و مرکز اطلاع رسانی و خدمات علمی جهاد هر یک با ۲ عنوان مقاله (۰/۰۱۱ درصد)، و دانشگاه کرمان با ۱ عنوان مقاله (۰/۰۰۵ درصد) در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" مشارکت داشته اند (جدول ۸).

جدول ۸. میزان سهم و مشارکت نویسندگان ایرانی در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" براساس وابستگی سازمانی

نویسندگان در سال‌های ۱۹۹۸ - ۱۹۹۶

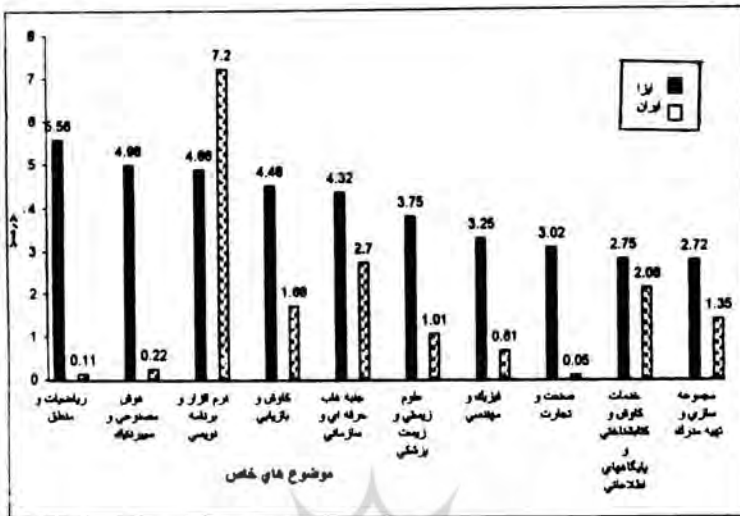
سازمان	سال		۱۹۹۶		۱۹۹۷		۱۹۹۸		جمع
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
دانشگاه شهید چمران اهواز	۲	۰/۰۲۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۱۱
دانشگاه فردوسی مشهد	۰	۰	۱	۰/۰۱۷	۱	۰/۰۲۱	۲	۰/۰۱۱	۰/۰۱۱
مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی حیات‌سازندگی	۰	۰	۱	۰/۰۱۷	۱	۰/۰۲۱	۲	۰/۰۱۱	۰/۰۱۱
دانشگاه کرمان	۱	۰/۰۱۴	۰	۰	۰	۰	۱	۰/۰۰۵	۰/۰۰۵
جمع کل	۳	۰/۰۴۳	۲	۰/۰۳۵	۲	۰/۰۴۳	۷	۰/۰۴۱	۰/۰۴۱

مقایسه گرایش موضوعی مقاله‌های پایگاه اطلاعاتی "ایزا" با مقاله‌های فارسی

مقایسه بیشترین گرایش موضوعی موضوع‌های خاص در مقاله‌های "ایزا" در سال‌های ۱۹۹۸

- ۱۹۹۶ با مقاله‌های فارسی در سال‌های ۱۳۷۷ - ۱۳۷۵

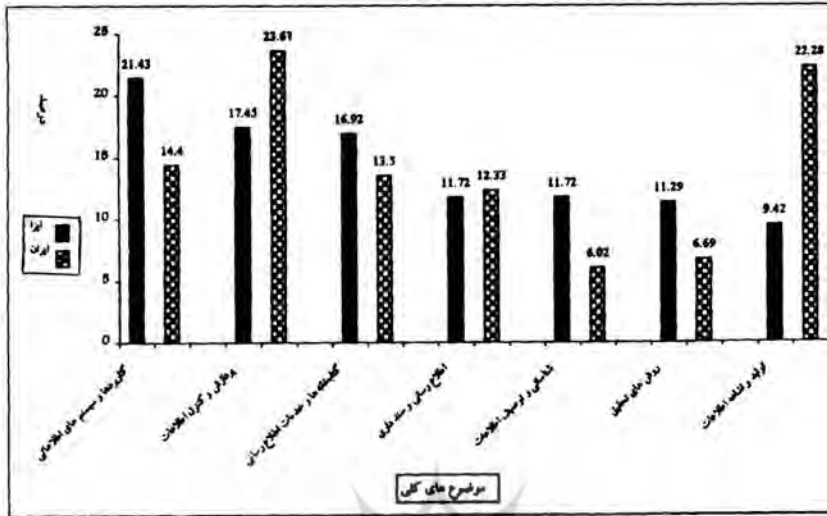
در مجموع این ۳ سال در ۱۰ موضوع خاصی که "ایزا" بیشترین گرایش را داشته است، در اغلب موارد در مقاله‌های فارسی خلاء و کاستی دیده می‌شود. در موضوع‌های خاصی که در مقاله‌های فارسی بیشترین خلاء وجود داشته است بدین قرار است: استفاده از ریاضیات و منطق در روش‌های تحقیق در مقاله‌های فارسی فقط (۰/۱۱ درصد) ولی در "ایزا" (۵/۵۶ درصد) یعنی حدود ۵۰ برابر مقاله‌های فارسی، هوش مصنوعی و سیمپرتیک در مقاله‌های فارسی (۰/۲۲ درصد) ولی در "ایزا" (۴/۹۸ درصد) یعنی بیش از ۲۲ برابر مقاله‌های فارسی، کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در صنعت و تجارت در مقاله‌های فارسی (۰/۰۵ درصد) در "ایزا" (۳/۰۲ درصد)، یعنی حدود ۶۰ برابر مقاله‌ها فارسی، کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در فیزیک و مهندسی در مقاله‌های فارسی (۰/۶۱ درصد)، در "ایزا" (۳/۳۵ درصد) یعنی بیش از ۵ برابر مقاله‌های فارسی، کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در علوم زیستی و زیست‌پزشکی در مقاله‌های فارسی (۱/۰۱ درصد)، در "ایزا" (۳/۷۵ درصد) یعنی بیش از ۳/۵ برابر مقاله‌های فارسی، و کاوش و بازیابی در مقاله‌ها فارسی (۱/۶۸ درصد) در "ایزا" (۴/۴۸ درصد) یعنی بیش از ۲/۵ برابر مقاله‌ها فارسی بوده است. در حوزه نرم‌افزار و برنامه‌نویسی، که در "ایزا"، در میان موضوع‌هایی که بیشترین گرایش موضوعی را داشته‌اند رتبه سوم را دارد، درصد مقاله‌های فارسی بیش از "ایزا" می‌باشد. در حوزه خدمات کاوش کتابشناختی و پایگاه‌های اطلاعاتی اختلاف چندانی میان "ایزا" و مقاله‌ها فارسی دیده نمی‌شود (نمودار ۸).

نمودار ۸. مقایسه بیشترین گرایش موضوعی مقاله های "ایزا" در سال های ۱۹۹۸-۱۹۹۶ با مقاله های فارسی در سال های ۱۳۷۷-۱۳۷۵

مقایسه گرایش موضوعی موضوع های کلی در سال های ۱۹۹۸ - ۱۹۹۶ "ایزا" با سال های ۱۳۷۷ - ۱۳۷۵ مقاله ها فارسی

در مجموع در این سال ها، بیشترین گرایش موضوعی موضوع های کلی در "ایزا" به ترتیب شامل کاربردها و نظام های اطلاعاتی (۲۱/۴۳ درصد)، پردازش و کنترل اطلاعات (۱۷/۴۵ درصد)، و کتابخانه ها و خدمات اطلاع رسانی (۱۶/۹۲ درصد) بوده است؛ در حالی که، بیشترین گرایش موضوعی مقاله های فارسی به ترتیب در موضوع های کلی پردازش و کنترل اطلاعات (۲۳/۶۳ درصد)، تولید و اشاعه اطلاعات (۲۲/۲۸ درصد)، و کاربردها و نظام های اطلاعاتی (۱۴/۴ درصد)، بوده است. مقاله های فارسی در ۴ موضوع کلی، نسبت به "ایزا"، کاستی و خلاء دارند که این موضوع ها عبارتند از: کاربردها و نظام های اطلاعاتی در "ایزا" (۲۱/۴۳ درصد) در مقاله های فارسی (۱۴/۴ درصد) یعنی ۷/۰۳ درصد خلاء؛ کتابخانه ها و خدمات اطلاع رسانی در "ایزا" (۱۶/۹۲ درصد)، در مقاله های فارسی (۱۳/۵ درصد)، یعنی ۳/۴۲ درصد خلاء؛ شناسایی و توصیف اطلاعات در "ایزا" (۱۱/۷۲ درصد)، در مقاله های فارسی (۶/۰۲ درصد) یعنی ۵/۷ درصد خلاء؛ و در موضوع کلی روش های تحقیق در "ایزا" (۱۱/۲۹ درصد)، در مقاله ها فارسی (۶/۶۹ درصد)، یعنی ۴/۶ درصد خلاء وجود داشته است. در موضوع های کلی تولید و اشاعه اطلاعات، پردازش و کنترل اطلاعات، و اطلاع رسانی و سندپردازی گرایش موضوعی مقاله های فارسی بیش از "ایزا" بوده است (نمودار ۹).

نمودار ۹. سنجایش گرایش موضوعی موضوع‌های کلی در سال‌های ۱۹۹۶-۱۹۹۸ "ایبرآ" با سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۷۷ مقالات فارسی

نتایج و پیشنهادها

در مقاله‌های فارسی، حوزه‌های موضوعی شبکه‌ها، نظام‌های منطقه‌ای و کنسرسیوم‌ها؛ نرم‌افزار و برنامه‌نویسی؛ سخت‌افزار؛ تکثیر و چاپ؛ و نشست‌ها و مبادلات شخصی به ترتیب بیشترین گرایش موضوعی را به خود اختصاص داده‌اند. حوزه‌های موضوعی جنبه‌های کلی شناسایی و توصیف اطلاعات؛ کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در حقوق، دولت، صنعت و تجارت؛ رسانه‌های دیداری - شنیداری و غیرچاپی؛ کنترل امانت؛ آبرویانه؛ زبان‌های رایانه؛ شناخت گفتار؛ مشاهده و فعالیت‌های ذهنی؛ کاربرد ریاضیات و منطق در روش‌های تحقیق؛ انتقال فن‌آوری؛ ریزتکثیر اطلاعات؛ زبان‌شناسی؛ شناخت الگو و نماد؛ مدیریت و حفاظت مجموعه؛ ویرایش؛ و هوش مصنوعی و سبیرتیک به ترتیب کمترین گرایش موضوعی را داشته‌اند.

در مجموع در این سال‌ها ۷۱/۵۸ درصد از مقاله‌ها تألیف و ۲۸/۴۱ درصد از مقاله‌ها ترجمه بوده است. متأسفانه در طول این سال‌ها درصد مقاله‌های تألیفی همواره رو به کاهش، و بالعکس، درصد مقاله‌های ترجمه‌ای همواره رو به افزایش بوده است. ۴۰/۳۴ درصد از مقاله‌ها مربوط به مسائل بومی و ۵۹/۶۵ درصد مربوط به مسائل غیربومی بوده است. در مجموع، ۱۵/۳ درصد از مقاله‌ها توسط مردان و ۸۴/۷ درصد توسط زنان تألیف یا ترجمه شده است. مطالعات در این ۳ سال نشان می‌دهد که درصد مقاله‌هایی که توسط زنان تألیف یا ترجمه شده است

رو به افزایش بوده و بالعکس، درصد مقاله‌های تألیفی توسط مردان روندی نزولی داشته است. رویهمرفته، ۷۳/۳۲ درصد از مقاله‌ها به صورت انفرادی و ۵/۹ درصد به صورت گروهی تألیف یا ترجمه شده است. متأسفانه روند نگارش مقالات در این سال‌ها نشان می‌دهد که همواره درصد مقاله‌های انفرادی رو به افزایش بوده و بالعکس، همواره کار گروهی رو به کاهش بوده است. این امر حاکی از روحیه پایین پژوهشگران ایرانی در کار گروهی می‌باشد. همچنین، کارشناسان مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی، کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه تهران، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران و شورای عالی انفورماتیک کشور به ترتیب بیشترین تعداد مقاله‌ها را در این سال‌ها به خود اختصاص داده‌اند.

در سال‌های ۱۹۹۸ - ۱۹۹۶ در مجموع ۱۷۰۳۲ عنوان مقاله در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" وجود داشته است. حوزه‌های موضوعی ریاضیات و منطق در روش‌های تحقیق، هوش مصنوعی و سیبرنتیک، نرم‌افزار و برنامه‌نویسی، کاوش و بازیابی، و جنبه‌های حرفه‌ای و سازمانی اطلاع‌رسانی و سندپردازی به ترتیب بیشترین گرایش موضوعی را به خود اختصاص داده‌اند. و حوزه‌های موضوعی ریزتکثیر اطلاعات، جنبه‌های کلی تولید و اشاعه اطلاعات، چکیده‌نویسی و نقد، آبرایانه‌ها، و شناخت گفتار به ترتیب کمترین گرایش موضوعی را در میان موضوع‌های خاص داشته‌اند.

در مجموع در این سال‌ها، نویسندگان ایرانی فقط ۷ عنوان مقاله (۰/۴۱ درصد)، از کل مقاله‌های "ایزا" را به خود اختصاص داده‌اند. این ۷ عنوان مقاله در ۷ موضوع خاص پراکنده می‌باشند. در کل از این ۷ عنوان مقاله، هر ۷ عنوان تألیفی، ۲ عنوان مربوط به مسائل بومی ایران و ۵ عنوان مربوط به مسائل غیربومی ایران، ۶ عنوان توسط مردان و یک عنوان توسط زنان، و ۶ عنوان به صورت انفرادی و یک عنوان به صورت گروهی تألیف شده است. از نظر وابستگی سازمانی نویسندگان، این ۷ عنوان مقاله به ۴ سازمان ایرانی تعلق دارد که بدین قرار است: دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشگاه فردوسی مشهد، و مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد هر یک با ۲ عنوان مقاله، و دانشگاه کرمان با یک عنوان مقاله در پایگاه اطلاعاتی "ایزا" مشارکت داشته‌اند.

در مجموع در این سال‌ها، بیشترین گرایش موضوعی کلی در "ایزا" به ترتیب شامل کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی (۲۱/۴۳ درصد)، پردازش و کنترل اطلاعات (۱۷/۴۵ درصد) و کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی (۱۶/۹۲ درصد) بوده است؛ در حالی که، بیشترین گرایش موضوعی در مقاله‌های فارسی به ترتیب در موضوع‌های کلی پردازش و کنترل اطلاعات (۲۳/۶۳ درصد)، تولید و اشاعه اطلاعات (۲۲/۲۸ درصد) و کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی (۱۴/۴ درصد) بوده

است. مقاله‌های فارسی در ۴ موضوع کلی، نسبت به "ایزا"، کاستی و خلاء دارند که این موضوع‌ها عبارتند از: کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در "ایزا" (۲۱/۴۳ درصد)، ولی در مقاله‌های فارسی (۱۴/۴ درصد)، یعنی ۷/۰۳ درصد خلاء؛ کتابخانه‌ها و خدمات اطلاع‌رسانی در "ایزا" (۱۶/۹۲ درصد)، ولی در مقاله‌های فارسی (۱۳/۵ درصد)، یعنی ۳/۴۲ درصد خلاء؛ شناسایی و توصیف اطلاعات در "ایزا" (۱۱/۷۲ درصد)، ولی در مقاله‌های فارسی (۶/۰۲ درصد)، یعنی ۵/۷ درصد خلاء؛ و در موضوع کلی روش‌های تحقیق در "ایزا" (۱۱/۲۹ درصد)، ولی در مقاله‌های فارسی (۶/۶۹ درصد)، یعنی ۴/۶ درصد خلاء وجود داشته است. در موضوع‌های کلی تولید و اشاعه اطلاعات، پردازش و کنترل اطلاعات، و اطلاع‌رسانی و سندپردازی گرایش موضوعی مقاله‌های فارسی بیش از "ایزا" بوده است.

در مجموع این ۳ سال در ۱۰ موضوع خاصی که "ایزا" بیشترین گرایش را داشته است، در اغلب موارد در مقاله‌های فارسی خلاء و کاستی دیده می‌شود. موضوع‌های خاصی که در مقاله‌ها فارسی بیشترین خلاء وجود داشته است بدین قرارند: استفاده از ریاضیات و منطق در روش‌های تحقیق، در مقاله‌های فارسی فقط (۰/۱۱ درصد)، در "ایزا" (۵/۵۶ درصد)، یعنی حدود ۵۰ برابر مقاله‌های فارسی، هوش مصنوعی و سیبرنتیک در مقاله‌ها فارسی (۰/۲۲ درصد)، در "ایزا" (۴/۹۸ درصد)، یعنی بیش از ۲۲ برابر مقاله‌ها فارسی، کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در صنعت و تجارت در مقاله‌های فارسی (۰/۰۵ درصد)، در "ایزا" (۳/۰۲ درصد)، یعنی حدود ۶۰ برابر مقاله‌های فارسی، کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در فیزیک و مهندسی در مقاله‌های فارسی (۰/۶۱ درصد)، در "ایزا" (۳/۳۵ درصد)، یعنی بیش از ۵ برابر مقاله‌ها فارسی، کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در علوم زیستی و زیست‌پزشکی در مقاله‌های فارسی (۱/۰۱ درصد)، در "ایزا" (۳/۷۵ درصد)، یعنی بیش از ۳/۵ برابر مقاله‌های فارسی، و کاوش و بازیابی در مقاله‌های فارسی (۱/۶۸ درصد)، ولی در "ایزا" (۴/۴۸ درصد)، یعنی بیش از ۲/۵ برابر مقاله‌های فارسی بوده است. در حوزه نرم‌افزار و برنامه‌نویسی، که در "ایزا" در بین موضوع‌هایی که بیشترین گرایش موضوعی را داشته‌اند رتبه سوم را دارد، درصد مقاله‌های فارسی بیش از "ایزا" می‌باشد. در حوزه خدمات کاوش کتابشناختی و پایگاه‌های اطلاعاتی اختلاف چندانی بین "ایزا" و مقاله‌های فارسی دیده نمی‌شود.

پیشنهادها

۱. پژوهشگران و نویسندگان ایرانی در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی توجه ویژه‌ای به پژوهش، تألیف و ترجمه مقاله‌ها در حوزه‌های موضوعی ریاضیات و منطق در روش‌های

تحقیق، هوش مصنوعی و سیبرنتیک، کاوش و بازیابی اطلاعات، حوزه‌ها و جنبه‌های کاربردی و نظام‌های اطلاعاتی در سایر حوزه‌ها، بالاخص کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در صنعت و تجارت؛ کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در فیزیک و مهندسی؛ و کاربردها و نظام‌های اطلاعاتی در علوم زیستی و زیست پزشکی، مبذول نمایند.

۲. به نویسندگان این حوزه در کشورمان توصیه می‌شود که با نوشتن مقاله به زبان انگلیسی و سایر زبان‌های رایج دنیا در نشریات تخصصی خارجی و نوشتن مقاله و ارائه آن در همایش‌های تخصصی منطقه‌ای و بین‌المللی، مشارکت جهانی خود و کشور را ارتقاء بخشند.

۳. با توجه به هر چه تخصصی تر شدن این حوزه و تعدد موضوع‌های آن، و همچنین با توجه به چندرشته‌ای و میان‌رشته‌ای بودن و برای تقویت روحیه همکاری و کارگروهی توصیه می‌شود کارگروهی، بالاخص با همکاری متخصصان حوزه‌های مختلف و مرتبط مانند حوزه رایانه، ارتباطات، علوم پزشکی، صنعت و تجارت، کشاورزی، هنر و علوم پایه و از این قبیل افزایش یابد.

۴. علی‌رغم این که میزان مقاله‌های نگارش شده به وسیله زنان در سال‌های مورد بررسی رو به افزایش بوده است، سهم و میزان مشارکت زنان نسبت به مردان بسیار کم است. لذا، به زنان پیشنهاد می‌شود که با تألیف و ترجمه بیشتر در این‌گونه فعالیت‌های علمی مشارکت نمایند.

۵. به نویسندگان و پژوهشگران توصیه می‌شود که به مسائل بومی کشور توجه بیشتری مبذول دارند. زیرا از این طریق امکان رفع نیازهای اطلاعاتی کشور و توجه به جنبه‌های کاربردی و نظام‌های اطلاعاتی سایر حوزه‌ها عملی‌تر خواهد بود.

۶. برای جلوگیری از روند نزولی میزان مقاله‌های تألیفی و روند صعودی میزان مقاله‌های ترجمه‌ای، به متخصصان و پژوهشگران حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی توصیه می‌شود که بیشتر به تألیف مقاله‌هایی که با نیازهای اطلاعاتی کشور منطبق است، بپردازند.

۷. همان‌طور که نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد، بیشترین تعداد مقاله‌ها توسط متخصصان و کارشناسان مراکز اطلاع‌رسانی و گروه‌های آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های محدودی تألیف یا ترجمه شده است. لذا، به سایر مراکز اطلاع‌رسانی و گروه‌های آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌ها توصیه می‌شود که مشارکت بیشتری در تألیف و ترجمه مقاله‌ها بنمایند.

مباحث زیر را می‌توان برای تحقیقات آتی مد نظر قرار داد:

۱. بررسی مقاله‌های فارسی کتابداری و اطلاع‌رسانی از نظر روش تحقیق
۲. تحلیل محتوی و بررسی موضوعی کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، گزارش‌ها و اسناد فارسی

کتابداری و اطلاع‌رسانی

۳. بررسی و تعیین نیازهای اطلاعاتی کشور در حوزه‌های صنعت و تجارت، علوم پزشکی، کشاورزی، علوم پایه، علوم انسانی، هنر و امثال آن.

مآخذ:

۱. احمدی لاری، رکن‌الدین و فرزانه فرزین (۱۳۷۶). بررسی مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی ۱۳۷۴-۱۳۵۸. *کتابداری*. دفتر بیست و ششم و هفتم، ص. ۵۱-۳۹.
۲. حزی، عباس (۱۳۷۹). بررسی فعالیت‌های علمی و پژوهشی اعضای هیئت علمی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران تا پایان سال ۱۳۷۸. *فصلنامه کتاب*، دوره یازدهم، شماره دوم، تابستان. ص. [۹]-۳۶.
۳. رضایی افخم، فاطمه (۱۳۷۲). بررسی روند موضوعی و تعیین موضوع‌ها و نشریات هسته مقاله‌های چکیده شده در LISA بین سال‌های ۱۹۸۶-۱۹۹۹. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی.
۴. سعادت‌جو، ابراهیم و سوسن نادری‌پور (۱۳۷۶). بررسی آماری مقاله‌های محققین ایرانی موجود در مدلاین از ۱۹۷۶ تا ۱۹۹۶ در زمینه علوم پزشکی (پابه و بالینی). *رازی*، سال هشتم، شماره ۸، شهریور. ص. ۴۴-۵۶.
۵. فرزین، فرزانه و رکن‌الدین احمدی لاری (۱۳۷۶). پژوهشی پیرامون انتشار کتاب‌های پزشکی در ایران. *پیام کتابخانه*، سال هفتم، شماره سوم، پائیز، ص. ۴۳-۴۹.
۶. کاتوزیان، آذر (۱۳۷۸). بررسی مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی مجلات فارسی ایران در فاصله سال‌های ۱۳۵۷-۱۳۷۲. *فصلنامه کتاب*، دوره دهم، شماره سوم، پاییز، ص. [۵۹]-۶۷.
۷. ملیح، سعید (۱۳۷۶). تحلیل محتوای مقاله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی در نشریات ادواری فارسی منتشر شده در سال‌های ۱۳۷۴-۱۳۷۰. پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی. دانشگاه علوم پزشکی ایران، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی.
8. Cano, V. (1999). Bibliometric overview of library and information science research in Spain. *Journal of the American society for Information science*, 50(8). pp. 675-680.
9. Huanwen, Cheng (1996). A bibliometric study of library and information research in China. *Asian Libraries*, 5(2). pp.30-45.
10. Jarvelin, K. and P. Vakkari (1990). Content analysis of research articles in library and information science. *Library and Information Science Research*, 12(4). pp.395-422.
11. Jarvelin, K. and P. Vakkari (1993). The evaluation of library and information science 1965-1985: a content analysis of journal articles. *Information Processing and Management*, 29(1). pp.129-144.
12. Kumar, Suhasini. *Content analysis of journal literature in library and information science from June 1994 - June 1995*. Master's Theses, Kent State University, Ohio, U.S.A.. 77 p.
13. Yontar, Aysel and Mesut Yalvac (2000). Problems of library and information science research in Turkey: a content analysis of journal articles 1952-1994. *IFLA Journal*, 26(1). pp. 39-51.